

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תצא

(חלק בד שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלש לבריאה

שנת הקהל

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת כי תבוא, י"טז אלול, ה'תשפ"ג (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2023
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תצא ב

הוא¹¹ „בונים בחול ואחר כך מקדישין“, נמצא שבשעת חידושו (בעת בניית המקדש) אין בו עדיין קדושה, וממילא הוא חייב אז במעקה.

אבל תירוץ זה צריך עיון גדול מכמה פנים¹²:

(א) פטור בתי כנסיות ובתי מדרשות ממעקה הוא (לא מפני שהם „קודש“¹³, אלא) מפני שאינם „גגך“ – אין להם בעלים¹⁴; ואם כן, גם היכל המקדש

א. על הפסוק: „כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך“ איתא בספרי¹⁵: „בית – לרבות היכל“, היינו שהמעקה שעל גגו של היכל המקדש¹⁶ היה (לא רק לנוי וכיוצא בזה, אלא) קיום החיוב דמצות מעקה.

וידועה השאלה¹⁵: הלא קיימא לן דבתי כנסיות ובתי מדרשות פטורין ממעקה, כמו שדרשו בגמרא¹⁶ „גגך... למעוטי בתי כנסיות ובתי מדרשות“ – ואם כן, מפני מה היכל המקדש חייב במעקה?

ב. הגאון הרוגצובי¹⁷ כתב ליישב, שחלות חיוב מעקה הוא (כדאיתא בספרי¹⁸) „משעת חידושו“¹⁹ – מיד משנבנה הבית (עוד קודם התחלת השימוש בו²⁰); ומאחר שבמקדש הדין

(11) מעילה יד, א.
(12) נוסף על העיקר, שדין הנ"ל בספרי דחייב „משעת חידושו“ הוא דעת יחיד, ולא הובא ברמב"ם כו' (ראה ספרי דבי רב שם. וראה מגדל עוז להל' רוצח ושמירת נפש פי"א ה"ג).
(13) גבי מזוזה כתב הרמב"ם (הל' מזוזה פ"ו ה"ו) ש„פטורין לפי שהן קדש“, אבל [נוסף לזה שגם בזה פירש בחת"ס (שו"ת יו"ד סרפ"א) שהטעם הוא לפי שאינם דירת הדיוט, ודוקא דירת הדיוט חייבת במזוזה ע"ש. ועיין ל' החינוך מצוה תכג – הר"ן גבי מעקה לא הובא טעם זה (אבל ראה הערה הבאה). וברמב"ם (הל' רוצח כו' שם ה"ב) מפורש שנתמטעו מגגך „לפי שאינם עשויים לדירה“, כדלקמן בפנים.

(14) כפרשי חולין שם – נעתק לקמן בפנים (ר"ס ג).

ואולי י"ל (בדעת הצפ"נ), ע"פ מ"ש במ"א (צפ"נ שו"ת ווארשא סי' קיב. וראה שו"ת דווינסק ח"ב סי"ב) בביאור פרש"י זה, ד"ב שבקדושה אין בו קנין עצם – שזהו מחמת הקדושה שבו. וא"כ במקדש קודם שמקדישין אותו אין שייך טעם זה.

ולהעיר ממנ"ח שם: שאינן בית דירה מכש"כ היכל וגם הוא לגבוה ולא קרי גגך כי הוא של גבוה כמו שדרשינן בכל מקום שלך ולא של גבוה (אבל כותב זה רק בנוגע להיכל, ולא

(1) פרשתנו כב, ח.
(2) אף שיש מוחקים זה – הרי נוסף ע"ז שכן הוא בדפוס ויניציא וכ' – כן הוא גם בכת"י הסיפרי (ראה הוצאות ר"מ א"ש, האראוויץ – הובאו באנצ' תלמודית מע' היכל ע' מח).
(3) מדות פ"ד מ"ו. רמב"ם הל' בית הבחירה פ"ד ה"ג.

(4) כמו שפי' בספרי דבי רב לספרי שם.
(5) ספרי דבי רב שם. מנ"ח מצוה תקמו. ועוד.
(6) חולין קל, א.
(7) ראה הנעתק בצפ"נ עה"ת פרשתנו שם. צפ"נ להל' בית הבחירה שם (ירושלים תשל"ט) ובהנסמך שם.
(8) פרשתנו שם.
(9) כ"ה ביל"ש פרשתנו שם. ועוד. ובספרי לפנינו: חדשתו.

(10) כן מפרש גם ברבינו הלל וספרי דבי רב לספרי שם. אבל בתולדות אדם שם: כשהוא חדש לו ויכנס לדור בו.

לבאר בזה מאי שנא בתי כנסיות כו' מבית של שותפין:

הדין הוא שבית של שותפין חייב במעקה, כדאיתא בגמרא⁶, שאע"פ ש"גגך" משמעו "דידך אין דשותפות לא", מכל מקום, כיון שפירש הכתוב הטעם למעקה – "כי יפול הנופל ממנו", ומצד חשש זה אין נפקא מינה אם זהו בית של יחיד או של שותפין, לפיכך גם בית של שותפין חייב במעקה²⁰.

אלא שלפי זה קשה: במה נשתנו בתי כנסיות ובתי מדרשות, ומפני מה נתמעטו הם מתיבת "גגך"? הלא אפילו אם אינם "גגך", יש הכרח למנוע את החשש "כי יפול הנופל ממנו".

ולכן ביאר רש"י, שבבתי כנסיות ובתי מדרשות אין מי שיתחייב בדבר: חיוב מעקה הוא על בעליו של הבית (ובבית של שותפין – חל חיוב המעקה על כל אחד מהשותפים ועל כולם), אבל בני העיר (שבנו את בית הכנסת או את בית המדרש) אין חלק לאחד מהם בבית הכנסת ובית המדרש, כי "אף לבני עבר הים הוא"²¹, וממילא אין מקום להטיל עליהם את החיוב לעשות מעקה.

ואין סתירה לזה ממה שמצינו שבני העיר נחשבים כבעלים של בית הכנסת כו' לגבי דינים אחרים²² – כי בענין

צריך להיות פטור ממעקה, כי אע"פ שהוא נבנה בחול, הרי אינו נעשה עי"ז "גגך".

ואין לומר שתירוצו הוא לפי טעמו של הרמב"ם¹⁵ – שפטור בתי כנסיות ובתי מדרשות ממעקה הוא (לא מפני שאינם בבעלות של יחידים, אלא) "לפי שאינם עשויים לדירה"; משא"כ ההיכל, שבשעת בנינו עדיין חול הוא ויכול לשמש לדירה, חייב במעקה,

כ"י¹⁶ אע"פ ש"בונין בחול ואחר כך מקדישין", הרי כיון שהבית נבנה לשם מקדש, מסתבר שלא השתמשו (ושמא אף אסור להשתמש) בבית לצרכי הדיוט¹⁷.

ב) בית המחוייב במעקה שעשאוהו אחר כך בית הכנסת (וכיוצא בזה – בית הפטור ממעקה), בטל ממנו ממילא חיוב המצוה דמעקה¹⁸.

ג. ויש לומר הביאור בזה:

בטעם שבתי כנסיות ובתי מדרשות אינם בכלל "גגך", כתב רש"י¹⁹ דהיינו משום "שאין חלק לאחד מהן בו שאף לבני עבר הים הוא". וכוונת רש"י

לביהכנ"ס כו' שאינם "של גבוה" כ"א דבני העיר. וראה לקמן סעיף ג).

(15) הל' רוצח כו' שם. וכ"ה בשו"ע חו"מ סתכ"ז ס"ג.

(16) נוסף לזה שאא"פ לפרש כן בצפ"נ, שלא הביא שם דברי הרמב"ם.

(17) ולהעיר מהאיסור לבנות בית בתבנית היכל (ע"ז מג, א. וש"נ. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ז ה"י).

(18) דפטור ביהכנ"ס וכו' אין תנאי בזה שצ"ל נבנה מתחלתו לשם זה, ולא כשקנו בית (דירה) ועשאוהו ביהכנ"ס כו' – ומעשה רב.

(19) חולין שם (בטעם הראשון. בטעם השני – ראה לקמן סעיף ה).

(20) ובל' הרמב"ם הל' רוצח כו' שם: לא תלה אלא בנופל.

(21) ובמילא אין חלק מבורר, או אינו שווה פרוטה ועוד. וראה לקמן הערה 31. ועצ"ע.

(22) כמו גבי מזוזה ונגעים (אם יש בו בית דירה) – ראה יומא יא, ב ואילך (ועיין פרש"י שם יב, רע"א החילוק בין דכפרים לדכרכים. וראה

יפה"ה²⁸ (ולא כממון השייך לכמה יחידים בתור שותפות) – מכל מקום לא נתבטל עי"ז (לגמרי) חלקו של היחיד²⁹ (וידועה הראיה לזה מבקשת משה (בקשר לקורח ועדתו): „חלקם (בתמידי ציבור) לא יקובל“³⁰); ולכן המקדש הוא (על-כל-פנים) מעין שותפות דכל ישראל³¹.

וכיון שלכל אחד מישראל יש חלק בבית המקדש – כנ"ל (ובמכל-שכן מקרבן התמיד), לפיכך נתחייבו ישראל³²

חיוב מעקה מה שנוגע הוא (לא רק קנין הגוף של בית הכנסת כו', שהוא של בני העיר בלבד, אלא גם) שיהיה מקום שלו לדור בו²³, משא"כ בית הכנסת, שהרי כל ישראל רשאים להכנס ולהשתמש בכל בית כנסת שבכל עיירות שבעולם²⁴; ובלשון הרוגצובי²⁵: „גבי מעקה .. תליא בדירה ודירת בית הכנסת שייך לכל“²⁶.

ד. עפ"ז יתיישב גם הטעם שהיכל המקדש חייב במעקה:

במקדש היה לכל ישראל חלק, (כעין) שותפות – במקום המקדש, שקנה דוד המלך מארונה היבوسی בכסף שגבה מכל השבטים²⁷, ועל-דרך-זה במקדש גופא, הנבנה מנדבות הציבור (דכשם שכל ישראל השתתפו בנדבת המשכן, מסתבר שכל ישראל השתתפו גם בקופה ובלשכה שמהן היתה בניית (או על-כל-פנים בדק) בית המקדש).

ואע"פ שכשנותן היחיד את נדבתו לקופה, צריך ש"ימסרם לציבור יפה

אנציקלופדי' תלמודית ע' בית הכנסת ע' רא. וש"י. וראה גם משנה נדרים (מח, רע"א) „ואטורים בדבר של אותה העיר .. (ו)בית הכנסת“ ועוד.

(23) שבזה תלוי הענין ד"פול הנופל ממנו". וראה לקמן הערה 39.

(24) ראה גם נמוקי נדרים שם. וראה המובא באנציקלופדי' תלמודית שם.

(25) צפע"נ מהד"ת פו, א. ועייג"כ שו"ת צפע"נ דווינסק ח"ב סי"ג.

(26) ומסיים „ואין נ"מ בין של כפרים לשל כרכים“ (ראה הנסמן לעיל הערה 22).

ולהעיר מהשקוט"ט אם שוכר חייב במעקה מה"ת (שד"ח כללים מע' המ"ם כלל קצה. וש"י). ואכ"מ.

(27) ספרי (ורש"י) ראה יב, יד. זבחים קטז, ב. פרש"י יומא שם ד"ה אלא.

(28) ר"ה ז, ריש ע"ב. וש"נ.

(29) האריך בזה בצפע"נ בכ"מ (ראה מפענח צפונות פ"ד ס"ב וס"ד, וש"נ. אבל ראה השקוט"ט בזה (שו"ת שם סי"ב יג. ועוד) גם גבי ביהכנסת, דאף ששייך לכל (בני) העיר, נשאר בו חלק היחיד. וראה גם לקו"ש ח"ח ע' 112 ואילך. (30) פרש"י קרח טז, טו. במבד"ר פ"ח, י.

(31) כן מוכח כ"כ ממ"ש בפיה"מ נדרים שם גבי דבר של עולי בבל מותר: „דבר של עולי בבל הוא הדבר המשותף לכל עולי הרגל .. שבונים אותו .. מממון כל ישראל ויש לכל אחד מהם בהן קנין אלא שהוא מועט מאד אין חוששין לו“ (כ"ה הלשון בתרגום קאפח. ועד"ז הובא במאירי שם (וכ"כ בפירושו הוא). ובפיה"מ לפנינו (הובא בתוי"ט): אין זה כ"א זכות מעט מאוד שאין לאחד מהם שום רשות. וגם להטעם (תוס', ר"ן, פ"י הרא"ש, רע"ב ועוד שם) משום דהפקר הוי ולא דשותפין – היינו משום ד„לא נתנוהו להם להיות שותפין בו לענין שיוכל האחד לאסור חלק חבירו“ (תוס' שם).

– ומכיון שכל בנ"י משתתפים בממונם בבנין המקדש, לכם, חלקם במקדש (לענין חיוב מעקה) הוא יותר מהחלק שיש לכל ישראל בביהכנסת מחמת זה ש„דירת הכנסת שייך לכל“ (כנ"ל ס"ג מפרש"י והצפע"נ) – ראה לעיל הערה 21.

(32) ואף שישאל מותר להכנס רק בעזרות ולא בהיכל שעליו המעקה* – ה"ז רק משום

(* אבל ראה לקמן הערה 39 – בנוגע לעליית וגג ההיכל.

לעשות מעקה בעת שבנו את בית המקדש³³,

ה. אבל עדיין יש להקשות:

חיוב מעקה הוא דוקא בבית דירה³⁵ (דאם לא כן הרי „אינו זקוק לו“³⁶), (וגם) מטעם זה בתי כנסיות ובתי מדרשות פטורים ממעקה, כי בית הכנסת „אינו בית דירה“³⁷ [ובפרט לדעת הרמב"ם, שהזכיר רק טעם זה – „לפי שאינן עשויים לדירה“³⁸ – כנ"ל סעיף ב] – והרי ההיכל אינו בית דירה?

ויש לומר בזה³⁹:

בדירת הקב"ה (אם בנ"א משתמשים בו. וראה לקמן סעיף ה).

(35) ספרי פרשתנו שם. רמב"ם הל' רוצח כו' רפ"א. שו"ע חו"מ ר"ס תכז. שו"ע אדה"ז חלק חו"מ הל' שמירת גוף ונפש כו' סעיף א.

(36) רמב"ם שם (וראה הערה 38). שו"ע שם. וראה שו"ע אדה"ז שם.

(37) רש"י חולין (הנ"ל הערה 19).

(38) וצ"ע, לכאורה, דא"כ למה צריכים מיעוט מיוחד ד"גגך" – והרי „אינו זקוק לו" מכיון שאינו עשוי לדירה; ועכ"פ נלמד זה מ„בית" (כבספרי שם. וראה הגמ"י שם). וראה סמ"ע שם סק"ה.

ויש לומר, דהו"א דביהכנ"ס וביהמ"ד נק' בית דירה, מכיון שמשמש בו היחיד בקביעות לתפלה ותורה*, ולכן צ"ל מיעוט מיוחד (שגם הם בכלל „אינם עשויין לדירה“).

(39) גם י"ל להמ"ד דגגין של היכל לא נתקדשו (ראה אנציקלופדי תלמודית ע' גגין ועליות (ע' קלג) וש"נ), וא"כ מותרת ההשתמשות בהם – והרי הפטור דאינו בית דירה הוא מפני שאין משתמשים על הגג (ראה שו"ע אדה"ז שם). ולהעיר משו"ת מבי"ט סק"י. שד"ח כללים מע' המ"ם כלל קצה (תקנה, ב).

ולהעיר דאמ"ל שעליית ההיכל לא הייתה פתוחה להיכל צ"ע אם קדושתה כהיכל או כעזרה (ראה צ"ח פסחים פו, א. אנצק' תל' שם). כן להעיר ממלכים (ב יא, ב ואילך) שהסתירו

שהרי, כדי להתחייב במעקה אין הכרח שיהיה זה „גגך" בשלימות ממש (וכנ"ל סעיף ג, שגם בית של שותפין אינו „גגך" לגמרי), וגם בלאו הכי חובה היא למנוע מצב של „כי יפול הנופל ממנו“³⁴.

ארי' דרביע עלי' איסור התורה, ולא מצד חסרון בבעלות שלהם (ולהעיר מתו"ט למשנה נדרים שם). ולכן יש לומר דגם ישראל מצ"ע מחויב במעקה כדי ש„לא יפול הנופל ממנו", ולא רק מפני שצריכים להשתתף בבניית כל ביהמ"ק.

(33) משא"כ בביהכנ"ס כו' (שלא נבנה מקופת ציבור דכל ישראל) אין לחייב (רק) בני העיר בענין ששייך לכל ישראל. וצ"ע.

(34) עוד י"ל – את"ל דמאמר חז"ל (שמו"ר פ"ל, ט) „מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות" (שהקב"ה מקיים מצוות התורה) הוא גם גדר בהלכה: ביהמ"ק הוא דירת הקב"ה* [ונק' „בית לה" (הובא בהלכה – רמב"ם ריש הל' ביהמ"ח), ואומר עליו „זאת מנוחת" (תהלים קלב, יד. רמב"ם שם פ"א ה"ג), דירת קב"ע – לאחר ואתהלך באוהל]; ולכן יש חיוב כביכול על הקב"ה לעשות מעקה על גג דירתו, ובני"ע עשאוה בשליחותו של הקב"ה.

[ויש לחלק בין זה למ"ש בשו"ת חת"ס (הנ"ל הערה 13) דאין חיוב מזווה על ביהכנ"ס כי הוא דירה של קדש, „דירת גבוה", ודוקא דירת הדיוט חייבת במזווה (ולא אמרין בזה „מה שהוא עושה כו") –

כי ענין המזווה הוא קביעות שם ה' על פתח הבית, ואין צורך בזה ב„דירת גבוה" ה' אלקי ישראל" (ל' החת"ס שם), משא"כ מעקה שענינו שמירת הבית ש„לא יפול הנופל ממנו", צ"ל גם

(*) ומ"ש בחת"ס (שבפנים ההערה) (דגם) ביהכנ"ס הוא „דירת גבוה" – היינו רק לענין „דירה" שצ"ל במזווה, דדירת גבוה לא נק' דירה; משא"כ מעקה – תלוי ב„גגך" ובפול הנופל – כבפנים.

(*) להעיר דמדינא תדורו דסוכה – הוא גם בנוגע לת"ת (מקומות שנשמנו בהערה 40).

(כסוכה⁴⁶, וכבית בחור'ל פחות מל' יום הפטור ממזוזה⁴⁷);

משא"כ אכילת קדשי קדשים – שהיא אכילת מצוה, ומצוותיה אחשביה⁴⁸, ובפרט שצריכה להיות באופן של „למשחה – לגדולה“⁴⁹ – היא ענין של קביעות. וכיון שציווי התורה הוא לאכול קדשי קדשים בהיכל (על-כל-פנים בשעת הדחק), הרי הוא בית דירה⁵⁰].

ו. ביאור החילוק שבין בית הכנסת כו' לבית המקדש (לגבי חיוב מעקה) בפנימיות הענינים – יובן על-פי ביאור ענין המעקה בעבודה הרוחנית:

הפירוש הפנימי בציווי „ועשית מעקה לגגך גו' כי יפול הנופל ממנו“ הוא: „גגך“ מורה על הגבהה וגאווה⁵¹, והחיוב „ועשית מעקה לגגך“ תוכנו, שיש לגדור את הגאווה ולהגבילה⁵²;

(46) סוכה בתחלתה.

(47) מנחות מד, א. טושו"ע יו"ד סרפ"ו סכ"ב. ב"י לטור שם. ש"ך שם.

(48) ראה בכורות י, א. רש"י ד"ה חלה (ביצה כז, ב).

(49) קרח יח, ח. זבחים צא, א (וש"נ).

(50) והא דהיכל פטור ממזוזה, ה"ז מפני שהוא קודש (יומא יא, ב. רמב"ם הל' מזוזה פ"ו ה"ו). וגם לפמ"ל בחת"ס (כנ"ל הערה 13) שתלוי רק בענין דירה (של הדיוט) – יש חלק בין שם „דירה“ לענין חיוב מזוזה, לשם „דירה“ גבי מעקה (שענינו השמירה שלא „יפול הנופל“). ולהעיר מסמ"ע חו"מ שם סק"ב. וי"ל שלכן צריך ריבוי מיוחד לחייבו במעקה – „בית לרבות היכל“ – כי לולא זה הו"א דאין זה בכלל „עשוין לדירה“.

(51) להעיר ממוחז"ל בנוגע לגג ביהכנס"ס ודבתי העיר (שבת יא, רע"א).

(52) של"ה חלק תושב"כ סוף פרשתנו. וראה אור"ה לה"מ פרשתנו עה"פ. ועוד.

ענין הדירה עיקרו הוא האכילה, וכמו שמצינו בדיני הסוכה – אשר מצותה „תשבו כעין תדורו“⁴⁰ – ש„עיקר מצות הישיבה בסוכה“ היא האכילה בסוכה⁴¹.

ומטעם זה המקדש הוא „בית דירה“, כי הוא המקום הקבוע לאכילת קדשים⁴²; ואע"פ שאכילת קדשים היא רק בעזרה ולא בהיכל (שעליו (על-גגו) היה המעקה) – הרי הדין הוא⁴³ שמותר לאכול קדשי קדשים בהיכל, ויותר מזה – (בשעת הדחק) אף יש מצוה וחיוב בדבר.

[ואין להקשות מזה שבשעת הדחק מותר לת"ח לאכול גם בבית הכנסת⁴⁴ (ומכל-שכן בבית המדרש⁴⁵) ואעפ"כ אין הם נקראים בית דירה כנ"ל – כי שם ההיתר הוא מפני שאכילה ושתיה (ושינה) באופן זה הם דרך עראי, ולכן אין המקום נקרא בית דירה להתחייב במעקה, בהיותו רק על-דרך דירת עראי

את יואש בחדר המטות – עליית בית קדש הקדשים (רש"י שם) – שש שנים.

(40) סוכה כת, ב. וש"נ. טושו"ע (ודאדה"ז) אור"ח ר"ס תרלט.

(41) שו"ע אדה"ז שם סי"ב. וראה טור שם. נ"כ השר"ע שם בסוף הסימן.

(42) להעיר דיישיבת מלכי בית דוד היא בעזרה (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ו).

(43) זבחים סג, א. ספרי קרח יח, י. רמב"ם הל' מעה"ק פ"י ה"ג. וראה מנ"ח מצוה קפד.

(44) רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ו (וראה כס"מ שם). טושו"ע אור"ח ר"ס קנא ונ"כ. וראה אנציקלופדי תלמודית ע' בית הכנסת ע' קצה. וש"נ.

(45) ראה רמ"א שם. וראה פרטי החילוקים בביהמ"ד לגבי ביהכנס"ס – אנציקלופדי תלמודית ע' בית המדרש ע' ריא. וש"נ.

זקוק הוא ביתר שאת⁵⁸ ל"טבילה – אותיות ביטול⁵⁹ – לקודש".

ז. והנה, המעקה כפשוטו לא נועד (כל"כך) לשם שמירה על בעל הגג עצמו, אלא (בעיקר) לשם שמירה שהזולת לא יפול מ"גגך".

ועל-דרך-זה הוא בענין המעקה ברוחניות: "מעקה לגגך" אין ענינו רק למנוע את עצמו מפילה רוחנית, אלא גם לצורך יהודי אחר, ש"גגך" – הגבהות והגאווה שלך – לא יגרום לנפילה רוחנית אצל הזולת.

כאשר יהודי עוסק בהפצת היהדות ובקירוב יהודים לאביהם שבשמים – וגם דבר זה הוא בכלל⁶⁰, "כי תבנה בית חדש" (לפי פנימיות הענין), שיהודי לא יסתפק בעבודת עצמו, אלא "יבנה" בית לה, היינו שעליו להקים "בית" גמור ושלם, סביבה מלאה וחדורה ביהדות⁶¹ –

ואגב כך הוא חש גאווה, אין זה רק חסרון בעבודתו (הפרטית) שלו, אלא הדבר עלול לגרום לנפילה אצל הזולת שמתפקידו להשפיע עליו: כשאדם משפיע על הזולת בדברים היוצאים מן הלב, בלי פניות אישיות כו', מובטח הוא שדבריו גם יכנסו אל הלב ויפעלו

"כי יפול הנופל ממנו" – כי מידת הגאווה היא השורש לכל נפילה רוחנית, כידוע⁵³ שהמדות הרעות שבאדם שרשן מהישות והגאווה שלו.

וזהו גם ההוראה הכללית מזה שאף ההיכל חייב במעקה:

יכול אדם להעלות על דעתו, שההכרח בשמירה על-ידי מעקה הוא רק בעניני "בית של חול", היינו כאשר ה"גג" (הגבהות והגאווה) שלו הוא גאווה במובנה הפשוט, היפך הקדושה; אבל כאשר מדובר במקדש, שהוא כולו קודש – הרי גם גג המקדש הוא עבודה דקדושה: "ויגבה לבו בדרכי ה'",⁵⁴ וכמאמר חז"ל⁵⁵ אשר "תלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמונה שבשמינית", ואם כן, למה יש צורך כאן בזהירות זו – שזהו ענין המעקה?

ועל זה היא ההוראה, שאפילו גג המקדש חייב במעקה; ויתר על כן: במקדש גופא, היה המעקה על גג ההיכל, וגם על גג קודש הקדשים⁵⁶.

וטעם הדבר – כי אפילו מי שעומד כבר בתכלית העליה, מוכרח להזהר ולהגביל עצמו על-ידי הרגש הביטולי; ואדרבה – "כלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקודש"⁵⁷: אפילו כשנמצא אדם בדרגא הנותנת מקום לחשוב שהוא כבר כלי "גמור", ושנגמר בטהרה – הנה אדרבה, אז

(53) ראה דרושים עה"פ ראשית גוים עמלק.

(54) דה"ב יז, ו. תר"א צא, ב. קיט, ג ואילך. לקו"ת במדבר טו, ג. ועוד.

(55) סוטה ה, א. וראה תר"א שם.

(56) כמוכן ממקומות שנשמנו בהערה 3.

(57) משנה חגיגה כ, ב. וראה אוה"ת ויקרא (כרך ב) דרושים לפסח ע' תנה.

(58) להעיר מתו"א שם (קכ, א) דשמינית שבשמינית צ"ל רק בתחלת העבודה אבל אח"כ צ"ל בביטול לגמרי. וראה לקוטי לוי"צ אגרות

ע' שה. לקו"ש חכ"ב ע' 162 הערה 32.

(59) אלא שנתחלף הו"ו בה"א (סידור עם דא"ח כוונת המקוה בסופה – קנט, סע"ד).

(60) גם בפשטות: הכנסת אורחים, יהי ביתך בית ועד לחכמים (אבות פ"א, מ"ד).

(61) ראה בארוכה בזה – לקו"ש ח"ט ע' 210, 212.

עליך חיוב להזהר, ש"גגן" לא יגרורם לנפילתו של נופל⁶⁶; אינך צריך להיות מאלו שעליהם נאמר "מגלגלין" . חובה על ידי חייב – להיות הגורם לנפילתו של הזולת.

ח. אבל על כך עלול הוא לטעון: מאחר שהוא יודע שיש בו ישות, אם כן, למה לו להכנס לספק – אם יוכל או לא יוכל לעשות "מעקה" כדבעי, אשר ימנע את נפילתו (שלו ו) של הזולת – מוטב שלא יעסוק כלל ב"בנין הבית", ובפרט – בבנייתו ובקירובו של יהודי אחר!

ולכן הקדים הכתוב, ובתור ברכה⁶⁷, "כי תבנה בית חדש": יהודי צריך לבנות בית לה' בהקימו בסמוך לו סביבה של יהדות, כנ"ל; ואין הוא יכול לסמוך על אחרים, אלא צריך הדבר להיות "בית חדש": לכל יהודי נועד חלק מסוים בעולם⁶⁸ שהוא צריך לבררו והוא צריך לחדש בו – לעשותו לדירה לו יתברך. אין הוא יכול לסמוך על עבודתם של כל הדורות הקודמים, או על עבודתם של יהודים אחרים שבדורו – אלא עליו מוטלת חובת גברא לבנות את החלק שלו בעולם, אשר הוא החידוש שלו (ולא של זולתו).

ולכן, כאשר הוא פוגש ביהודי אחר – וזה גופא (בהשגחה פרטית, וממילא) הוכחה, שהבירור של הלה תלוי בו – הרי הוא חייב לפעול עמו.

פעולתם; אבל אם יש בדבריו תערובת של ישות וגאווה, הרי לבד זאת שהדבר פוגע בהשפעתם של דבריו ובהצלחתם לקרב את הזולת, הנה הוא עוד עלול לגרום את ההיפך מזה – הגאווה שבדבריו יכולה אף לרחק את השומע, ר"ל.

ועוד זאת מלמדנו הכתוב – "כי יפול הנופל ממנו", וכפירוש חז"ל⁶² "ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית" . אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב⁶³.

יהודי עלול לטעון, שנפילתו של השני אינה באשמתו, אלא מפני שהלה "ראוי" . ליפול", או יתירה מזו – הוא "נופל" כפשוטו, כבר נופל⁶³:

אילו היה הלה איש ישר הולך, היה מבחין בין האמת שבדבריו (שהם דברי התורה) ובין הישות כו' (של האדם) המעורבת בהם, על-דרך מאמר חז"ל⁶⁴ "תוכו אכל קליפתו זרק"⁶⁵;

ורק מפני שהלה כבר נופל הוא, לכן, כשמרגיש ענין של ישות כו', פועל עליו הדבר ירידה יתירה – ואם כן, כמה אשם הוא בזה, עד שיש לחייבו להיות זהיר ב"גג" שלו, כדי שפלוני שהוא כבר "נופל" לא יפול נפילה גדולה יותר?

על כך בא המענה: מבלי הבט על היותו של הזולת נופל, מוטל

(62) שבת לב, א. פרש"י עה"פ.

(63) ראה פנח רוא כאן: הנפל חסר ו' . לשון עבר. צרור המור כאן.

(64) חגיגה טו, ב.

(65) וע"ד קבל את האמת ממי שאמרו (פיה"מ להרמב"ם הקדמה לאבות. רמ"א בהקדמתו למחיר יין. ועוד).

(66) כמו מעקה כפשוטו, דאף שראוי ליפול משי"ב, "עונש גדול למי שמסבב" (בחי כאן. וראה אלשיך כאן. מו"נ ח"ג פ"כ). ולהעיר מאגה"ק ר"ס כה (קלת, ב).

(67) נתחומא הובא בפרש"י עה"פ.

(68) תניא פל"ז (מח, א).

מהענינים הגשמיים ומן העולם בכלל דירה לו יתברך.

ולכן אחת העבודות העיקריות שבמקדש היא עבודת הקרבנות⁷¹, להעלות את הבהמה וכו' הגשמיית לה, ובכלל זה אכילת כהנים ואכילת בעלים, שהיא ענין של עבודת הברורים.

ועל-דרך-זה הוא כללות ענין המקדש – להשפיע על העולם שסביבו, דמטעם זה היו חלונות המקדש „שקופים אטומים“, כדי שה„אורה“ תאיר, עד שגם החוץ יואר על-ידה, ותשמש עדות „לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל“⁷².

ומאחר שהתפקיד העיקרי של המעקה הוא להבטיח שלא „יפול הנופל ממנו“ – הזולת שהוא בדרגת נופל, ועל-דרך-זה האדם עצמו, בעסקו בעבודה הכרוכה בירידה ממדרגתו שלו לעסוק בברור העולם („תבנה בית חדש“)⁷³ –

על כן בית הכנסת ובית המדרש, שבהם האדם מופשט מעניני העולם, אינם צריכים מעקה.

משא"כ בית המקדש, שפעולתו היא בגשמיות העולם – ומשמעות הדבר בעבודה הרוחנית היא העבודה של בניית בית לה, לעשות מהסביבה דירה

ואפילו כאשר הזולת הוא „נופל“, ואילו אצלו ישנו „גג“, העלול לגרום (תוספת) נפילה לזולת – כלום מפני שאצלו יש ישות וגאווה, יחסר לזולת, שתיקונו תלוי בו? עשה מעקה וגדור את ישותך! ולא אתה בן חורין להבטל ממנה – מלפעול עם יהודי אחר.

וכידוע סיפור החסידים בשם כ"ק אדמו"ר האמצעי:

אדמו"ר האמצעי תיקן שהחסידים הבאים לליובאוויטש יחזרו מאמרי חסידות בעיירות שהם עוברים בהן בשובם לביתם. ואברך אחד, חסיד – שהיה חוזר חסידות בטוב טעם – התאונן לפני אדמו"ר האמצעי, שבחזרו חסידות הוא חש רגש של גאווה, ולכן הוא רוצה לחדול מלחזור חסידות. ענה לו אדמו"ר האמצעי: „א ציבעלע⁶⁹ זאָל פון דיר ווערן, אָבער חסידות זאָלסטו חזרן“ [= אפילו יהא ממך „בצל“, חסידות עליך לחזור]!

ט. על-פי כל הנ"ל יובן גם החילוק שבין בית הכנסת כו' ובית המקדש:

ענינו של בית הכנסת ובית המדרש הוא – עבודת התפלה ולימוד התורה, היינו עבודת הרוחנית של האדם כלפי עצמו ובתוך עצמו; משא"כ בית המקדש מבטא את כללות עבודת האדם⁷⁰ – לא רק עבודתו עם עצמו, אלא גם (ואדרבה – בעיקר) העבודה של „דירה בתחתונים“, לעשות

(69) להעיר שטעמו בפ"ע מר, אבל מתבל המאכל.

(70) ראה גם לקו"ש חט"ז (ע' 293) לענין ג' תרומות המשכן, שבהן נרמזו ג' סוגי עבודה דתורה עבודה וגמ"ח. וראה שם ע' 297.

(71) ויתרה מזה ברמב"ם הל' ביהב"ח בתחלתו: מ"ע לעשות בית לד' מוכן להיות מקריבין בו הקרבנות וחוגגין אליו כו'. – ראה גם לקו"ש שם ע' 479 ובהנסמן שם.

(72) מנחות פו, ב.

(73) ראה בארוכה בזה – לקו"ש חט"ט שם (ע' 210 ואילך).

לו יתברך – בו דרושה שמירה של המקדש דוקא, כי על-ידי עבודה זו דוקא נשלמת כוונת הבריאה, „תבנה מעקה”⁷⁴.

ואעפ”כ תכלית השלימות היא בבית בית חדש” – להקים דירה לו יתברך בתחתונים,

ועי”ז נזכה גם לבנין בית המקדש השלישי, במהרה בימינו ממש.

---

(74) להעיר מבעה”ט, צרור המור ואלשיך כאן – שמפרשים „כי תבנה בית חדש” על הביהמ”ק. ע”ש.

(משיחת ש”פ מסות תשנ”א)

